

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет іноземних мов

Кафедра світової літератури і порівняльного літературознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зарубіжна література

Освітня програма Німецька мова і література
Перший (бакалаврський) рівень

Спеціальність 035 Філологія
035.043 Германські мови (переклад включно),
перша - німецька

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
світової літератури і порівняльного
літературознавства
Протокол № 1 від “28” серпня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Зарубіжна література
Викладач (-і)	к.ф.н., доц. Ткачук Тамара Олексіївна, асист. Мурейко Анна Борисівна
Контактний телефон викладача	(0342) 59-61-44
E-mail викладача	tamara.tkachuk@pnu.edu.ua anna.mureiko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна
Обсяг дисципліни	90 годин/3.0 кредитів ECTS
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Консультації проводяться щовівторка і щочетверга з 15.00 до 17.00. Також консультації можливі в день проведення лекцій чи практичних занять. Консультації можуть проводитися через онлайн ресурси.
2. Анотація до курсу	
Навчальний курс “Зарубіжна література” спрямований на опанування студентами знань про основні тенденції та процеси у зарубіжній літературі кінця XVIII – XIX століть, вивчення творчості найвідоміших письменників періоду романтизму та реалізму. Важливим завданням курсу є долучення молоді до культурної скарбниці людства, до загальнолюдських цінностей, збагачення їхнього духовного світу знаннями із зарубіжної літератури, формування естетичних смаків, високої загальної та читацької культури. Невід’ємною складовою курсу є поглиблення знань з історії та теорії літератури, а також компаративістики.	
3. Мета та завдання курсу	
Метою курсу є ознайомлення студентів із особливостями літературних епох романтизму та реалізму, отримання знань про новаторство, основні тенденції їх розвитку в Європейських країнах та США. Розвивати естетичні смаки та формувати високу читацьку культуру здобувачів освіти; здійснення поглибленого аналізу найвидатніших творів світової літератури кінця XVIII – XIX ст., особливу увагу приділити творам, які входять до шкільної програми та програми інших середніх навчальних закладів. Під час викладання курсу враховувати специфіку фахової підготовки студентів факультету іноземних мов, розширити їхню літературну освіту, поглибити розуміння художнього слова, звернути особливу увагу на компаративний аспект викладання літератури; звернути особливу увагу на міжпредметні зв'язки і самостійне опрацювання студентами історико-літературного матеріалу. Завдання. Сприяти формуванню у здобувачів літературної освіти, навичок самостійної роботи, здатності аналізувати складні літературні явища, досліджувати творчу лабораторію письменника, випрацювати науковий і методичний підходи у вивченні художньої структури творів різних жанрово-видових форм.	
4. Результати навчання (компетентності)	
Володіти знаннями про основні тенденції розвитку світової літератури кінця XVIII – XIX століть; про особливості творчого шляху найвизначніших майстрів слова епохи романтизму та реалізму та їхній внесок у розвиток світової літератури; застосовувати на практиці принципи й методи аналізу художнього тексту; виокремлювати особливості образного мислення, характерного для різних періодів та їхні прояви у художніх творах; знати літературно-художній контекст минулого, що забезпечує входження в сучасне літературне життя; орієнтуватись у світовому літературному процесі; вміти визначати основні риси романтизму і реалізму та їхні відмінності від попереднього та наступного літературних напрямів; визначати основні традиції та новаторство митців, творчість яких вивчається згідно програмових вимог; здійснювати аналіз художнього твору на імагологічному, жанрово-композиційному рівнях; аналізувати художні тексти, розглядаючи їх як культурний універсум.	

5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття				Загальна кількість годин	
лекції				20	
практичні				10	
самостійна робота				60	
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність			Курс (рік навчання)	Нормативний / вибіркового
IV	035 Філологія 035.043 Германські мови (переклад включно), перша - німецька			II	Нормативний
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Романтизм як літературний напрям і рух. <i>Основні риси романтизму. Соціально-історичний ґрунт його розвитку, філософські основи. Романтизм і класицизм. Течії в літературі романтизму. Головні художні відкриття письменників-романтиків.</i>	Лекція	Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XIX – поч. XX століття: Навч. посібник / Г. Й. Давиденко, О. М. Чайка. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 400 с. Ковалева О. В. Зарубежна література XIX века. Романтизм / О. В. Ковалева, Л. Г. Шахова. – М.: Оникс, 2005. – 272 с. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / [кер. проекту А. Волков]. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – 636 с. Манн Ю. В. Мировая художественная культура. XIX век. Литература (+CD) / Ю. В. Манн, О. В. Стукалова, Е. П. Олесина. – СПб.: Питер, 2007. – 464 с. Наливайко Д. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: Підручник / Наливайко Д., Шахова К. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 416 с.	Опрацювати відповідні наукові джерела, 2 год.		згідно розкладу, упродовж навчального семестру
Німецький романтизм.	Лекція,	Берковский Н. Романтизм	Опрацю-	10	згідно

Творчість Е. Т. А. Гофмана <i>Характерні риси німецького романтизму.</i> <i>Основні школи німецького романтизму. Спільні й відмінні ідеї</i> <i>Гротескно-фантастичний романтизм у творчості Е. Т. А. Гофмана (1776–1822). Основні етапи творчості письменника. Творчий метод письменника.</i>	практичне	в Германії / Н. Берковский. – М., 1973. Ванслов В. В. Эстетика романтизма / В. В. Ванслов. – М., 1966. Дмитриев А. Проблемы иенского романтизма. – М., 1975. История зарубежной литературы XIX века. / под. ред. Н. Михальской. – М., 1991. Наливайко Д. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: Підручник / Д. Наливайко, К. Шахова. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 416 с. Федоров Ф. П. Эстетические взгляды Э. Т. А. Гофмана. – Рига, 1972. Шалагінов Б. Б. Німецький романтизм і містичне / Б. Б. Шалагінов // Поетика містичного : кол. моногр. / [упоряд. О. Червінської]. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2011. Шамрай А. П. Ернст Теодор Амадей Гофман. Життя і творчість / А. П. Шамрай. – К., 1969. Эстетика немецкого романтизма. Под. ред. А. В. Михайлова. – М., 1987.	вати відповідні наукові джерела, 4 год.	балів	розкладу, упродовж навчального семестру
Естетичні основи англійського романтизму. Творчість Дж. Байрона. <i>Творчість поетів-лейкістів: В. Вордсвордта, С. Колріджа, Р. Сауті. Тенденції англійського романтизму.</i> <i>Вальтер Скотт – зачинатель жанру історичного роману.</i> <i>Естетичні погляди Дж. Байрона. Художні особливості, тематика і проблематика творів письменника. Ліро-</i>	Лекція, практичне	Герасимчук Л. Часові наперекір // Дж. Байрон. Лірика. – К., 1982. Дьяконова Н. Я. Лирическая поэзия Байрона. – М., 1975. Дьяконова Н. Я. Английский романтизм (Проблемы эстетики). – М., 1978. История зарубежной литературы XIX века. / под. ред. Н. Михальской. – М., 1991. Кузик Д. Повний український переклад “Дон-Жуана” // Жовтень. – 1987. – №1 Матвіїшин В.Г.	Опрацювати відповідні наукові джерела, 4 год.	10 балів	згідно розкладу, упродовж навчального семестру

епічна поема «Паломництво Чайльда-Гарольда». Романтичний характер «Східних поем». Байронізм у європейському письменстві, «байронічний герой».		Англійський бард і Україна // Всесвіт. – 1988. – № 1. Матвіїшин В.Г. Образ гетьмана Івана Мазепи в західноєвропейському красному письменстві // Обрії. – 1997. – № 1-2. Матвіїшин В.Г. Романтизм як літературний напрям XIX ст. // Вертикаль. – 1998. – № 1. Наливайко Д., Шахова К. Зарубіжна література XIX ст. Доба романтизму. – К., 1997. Павличко С. Д. Джордж Байрон. Життя і творчість. – К., 1988. Франко І. Лорд Байрон // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Т. 29. – К., 1981.			
Особливості французького романтизму. Творчість В. Гюго. Своєрідність французького романтизму. Творчість письменників- зачинателів романтизму у Франції. Життєвий і творчий шлях В. Гюго. Роман В. Гюго “Собор Паризької богоматері” як романтичний твір, історія створення роману, історична дійсність у романі.	Лекція, практич не	Евнина Е. М. Виктор Гюго. Очерк творчества. – М., 1976. Коломієць Л. А. «Гюго – це цілий світ» (О. де Бальзак) // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 1999. – № 12. – С. 21-23. Колосова Н. «Что может заключать в себе бутылка чернил?» Роман В. Гюго «Собор Парижской Богоматери» в культурологическом контексте // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. – 2000. – № 6. – С. 39-44. Матвіїшин В. Г. Морально- етична проблематика у творчості В. Гюго // Вісник Прикарпатського університету. Філологія. – Вип. 3. – 1999. Матвіїшин В. Г. Українські інтерпретації поезії В. Гюго // Матвіїшин В. Г. Українсько-французькі літературні зв'язки XIX – поч. XX ст. – Львів, 1989. Моруа А. Олімпіо, або	Опрацюв ати відповід ні наукові джерела, 4 год.	10 балів	згідно розкладу, упродовж навчального семестру

		життя Віктора Гюго. – К., 1974. Наливайко Д. Романтизм про Середньовіччя // Зарубіжна література. – 2002. – № 6. – С. 2-5. Наливайко Д., Шахова К. Зарубіжна література XIX ст. Доба романтизму. – К., 1997. Наливайко Д.С. Віктор Гюго. Життя й творчість. – К., 1976. Реизов Б. Г. Французский роман XIX века. – М., 1977. Сафронова Н. Н. Виктор Гюго. – М., 1989. Хроменко І. Великий романтик В. Гюго // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2001. – №1. – С. 55-62. Хроменко І. Один день із життя середньовічного Парижа // Зарубіжна література. – 2002. – № 6. – С. 6–9. Шевченко В. Віктор Гюго в контексті європейського романтизму // Зарубіжна література. – 2003. – № 5. – С. 2–10.			
Національні особливості польського романтизму. Творчість А. Міцкевича. <i>Історичні передумови виникнення польського романтизму.</i> <i>Жанри польського романтизму</i> <i>Життєвий і творчий шлях А. Міцкевича</i> <i>Створення романтичного автопортрета у збірці «Кримські сонети».</i> <i>Образи природи Криму.</i> <i>Поєми А. Міцкевича «Гражина», «Конрад Валленрод», «Дзяди».</i> <i>Українська школа в польській літературі..</i>	Лекція	Вервес Г. Адам Міцкевич. Життя й творчість. – К., 1979. Матвіїшин В. Г. “Найбільший поет польської нації” (І. Франко про А.Міцкевича) // Обрії. – 1999. – №1. Наливайко Д. С. Спільність і своєрідність: Українська література у контексті європейського літературного процесу. – К., 1988. Нахлік Є. К. Доля – Los – Судьба: Шевченко і польські та російські романтики / Є. К. Нахлік; НАН України. Львівське відділення Інституту літератури ім. Т. Г. Шеченка. – Львів, 2003. – 568 с.	Опрацювати відповідні наукові джерела, 2 год.	згідно розкладу, упродовж навчального семестру	

		Павличко Д. Над глибинами. – К., 1983. Радишевський Р. Юліуш Словацький. Життя і творчість. – К., 1985 Рильський М. Про поезію Адама Міцкевича. – К., 1955.			
Американський романтизм. Творчість Е.А. По. <i>Національні особливості та специфіка американського романтизму. Періодизація. Соціально-критична проблематика у романтичному зображенні дійсності першого покоління американських романтиків (В. Ірвінг, Ф. Купер). Тема фронтиру та фронтірсьмена. Аболюціонізм в американському романтизмі (Г. Лонгфелло, Г. Бічер-Стоу). Трансценденталізм Ралфа Емерсона та Генрі Торо. Трагічне світосприйняття та американський індивідуалізм у творах пізніх романтиків Г. Мелвілла та Н. Готорна. Е. А. По – американський поет, новеліст, критик, засновник детективного жанру у світовій літературі.</i>	Лекція	Анастасьєв Н. Э. По и его рассказы // По Э. Рассказы. – М., 1980. Боброва Н. Романтизм в американской литературе XIX века. – М., 1975 Ковалев Ю. “Молодая Америка”. – Л., 1971. Ковалев Ю. Мелвилл и американский романтизм. – Л., 1972. Ковалев Ю. Эдгар По. Новеллист и поэт. – Л., 1984. Литературная история Соединенных Штатов Америки: В 3 т. – Т. 2. – М., 1978. Наливайко Д., Шахова К. Зарубіжна література XIX ст. Доба романтизму. – К., 1997. Романтические традиции американской литературы XIX века и современность. Под ред. Я. Засурского. – М., 1982.	Опрацювати відповідні наукові джерела, 2 год.		згідно розкладу, упродовж навчального семестру
Реалізм як літературний напрям і рух. Творчість П. Меріме. <i>Основні риси реалізму. Філософсько-естетичні основи реалізму. Головні художні відкриття письменників-реалістів. Життєвий і</i>	Лекція, практичне	История зарубежной литературы XIX века/ Под ред. А.С. Дмитриева: В 2 ч. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1979. - Ч. 1. – 572 с. История зарубежной литературы XIX века/ Под ред. А.С. Дмитриева: В 2 ч. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1983.	Опрацювати відповідні наукові джерела, 4 год.	10 балів	згідно розкладу, упродовж навчального семестру

творчий шлях П. Меріме. П. Меріме як засновник психологічної реалістичної новели. Україна у творчості письменника.		- Ч. 2. – 543 с. История французской литературы: В 4-х т. - М: Изд-во АН СССР, 1956. - Т.2. – 728 с. Матвіїшин В. Г. Українсько-французькі літературні зв'язки XIX – поч. XX ст. – Львів, 1989. Мелетинский Е. М. Историческая поэтика новеллы. – М.: Главная редакция восточной литературы издательства «Наука», 1990. - 279 с. Мериме – Пушкин: Сборник / Сост. З. И. Кирнозе. – М.: Радуга, 1987. – На франц. и русск. яз. – 432 с. Реизов Б.Г. Французский роман XIX века. - М.: Высш.шк., 1977. – 303 с.			
Французський реалізм. Творчість Оноре де Бальзака. Розвиток французького реалістичного роману XIX ст. Життєвий і творчий шлях О. де Бальзака. «Людська комедія» як відображення широкі панорами суспільства XIX століття. Жанрова своєрідність, ідейно-тематичний задум, композиція «Людської комедії». Соціально-психологічний роман «Батько Горіо». Втілення принципів історизму, соціального детермінізму, психологічного аналізу та типізації у романі. Романтичні риси у творі. Своєрідність художньої манери письменника. Україна в житті письменника.	Лекція, практичне	Забабурова Н. В. Французский психологический роман / Н. В. Забабурова. – Ростов н/Д.: Изд-во Ростов. ун-та, 1992. – 223 с История зарубежной литературы XIX века/ Под ред. А.С. Дмитриева: В 2 ч. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1979. - Ч. 1. – 572 с. История зарубежной литературы XIX века/ Под ред. А.С. Дмитриева: В 2 ч. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1983. - Ч. 2. – 543 с. История французской литературы: В 4-х т. - М: Изд-во АН СССР, 1956. - Т.2. – 728 с. Кучборская Е.П. Творчество Бальзака. - М.: Высш. шк., 1970. – 254с Наливайко Д.С. Спільність і своєрідність: Українська література в контексті європейського літературного процесу / Д.С. Наливайко. — К. : Дніпро, 1988. — 395 с. — (Наукове видання). 6. Наливайко Д.С. Оноре Бальзак. Нарис життя і творчості / Д.С.	Опрацювати відповідні наукові джерела, 4 год.	10 балів	згідно розкладу, упродовж навчального семестру

		Наливайко. — К. : Дніпро, 1985. — 198 с. Реизов Б.Г. Стендаль. Философия истории. Политика. Эстетика. - Л.: Наука, 1974. - 372с. Реизов Б.Г. Французский роман XIX века. - М.: Высш.шк.,1977. – 303 с.			
Творчість Фредерика Стендаля. <i>Життєвий і творчий шлях Ф. Стендаля. Трактат «Расін і Шекспір» як маніфест французького реалізму. Втілення принципів історизму, соціального детермінізму, психологічного аналізу та типізації у романі Ф. Стендаля «Червоне і чорне». Художній метод письменника.</i>	Лекція	Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття: навч. посібник / Г. Й. Давиденко, О. М. Чайка. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 400 с. Зарубіжні письменники: Енциклопедичний довідник. У 2 т. / За ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. Затонский Д. В. Стендаль / Д. В. Затонский // История всемирной литературы : в 9 т. – М. : Наука, 1989. Т. 6. – 1989.– С. 185–195. История зарубежной литературы XIX века/ Под ред. А.С. Дмитриева: В 2 ч. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1979. - Ч. 1. – 572 с. История зарубежной литературы XIX века/ Под ред. А.С. Дмитриева: В 2 ч. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1983. - Ч. 2. – 543 с. История французской литературы: В 4-х т. - М: Изд-во АН СССР, 1956. - Т.2. – 728 с. Кучборская Е.П. Творчество Бальзака. - М.: Высш. шк., 1970. – 254с. Моруа А. Три Дюма. Литературные портреты / А. Моруа. – Кишинёв, 1974. – С. 471–486. Обломиевский Д.Д. Бальзак. - М.: Гослитиздат, 1962. -	Опрацювати відповідні наукові джерела, 2 год.		згідно розкладу, упродовж навчального семестру

		588с. Овруцька І. М. Стендаль. Життя і творчість / І. М. Овруцька. – К. : Дніпро, 1983. – 176 с. Простяк Л. «Все його життя було тільки довгим готуванням до нещастя...»: модульне заняття за романом Стендаля «Червоне і чорне» / Л. Простяк // Зарубіжна література в школах України. – 2017. – № 1. – С. 6 – 10. Реизов Б. Г. Почему Стендаль назвал свой роман "Красное и чёрное"? / Б. Г. Реизов // Из истории европейских литератур. – Л., 1970. – С. 170–186 Реизов Б.Г. Из истории европейских литератур - Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1970. - С. 170-249 (гл. о Стендале, Ж. Санд, В.Гюго) Реизов Б.Г. Стендаль. Философия истории. Политика. Эстетика. - Л.: Наука, 1974. - 372с. Реизов Б.Г. Французский роман XIX века. - М.: Высш.шк., 1977. – 303 с. Ружевиц Т. М. У погоню за щастям: (за романом Стендаля «Червоне і чорне») / Т. М. Ружевиц, Я. І. Ружевиц // Зарубіжна література в школах України. – 2006. – № 7–8. – С. 22–24.			
Англійський реалізм. Творчість Чарльза Діккенса. <i>Своєрідність англійського реалізму XIX ст. Життєвий і творчий шлях Ч. Діккенса. Історія написання роману «Домбі і син». Особливості тематики і проблематики роману «Домбі і син». Дитячі</i>	Лекція	Аникст А.А. История английской литературы. - М: Учпедгиз, 1956. - С. 204-370 Діккенс Ч. Передмова до роману «Пригоди Олівера Твіста» / Чарльз Діккенс. Пригоди Олівера Твіста. – К.: «Дніпро», 1987. – С.16-19. Зарубежная литература XIX века. Романтизм. Критический реализм:	Опрацювати відповідні наукові джерела, 2 год.		згідно розкладу, упродовж навчального семестру

<i>образи. Урбанізм письменника. Ідейно-естетичний зміст «Різдвяної пісні у прозі» Ч. Діккенса. Поєднання рис романтизму, реалізму та просвітництва у повісті. Творчий метод Ч. Діккенса.</i>		Хрестоматія/ Под ред. Я.Н. Засурского - М.: Просвещение, 1979 Ивашева В.В. Английский реалистический роман XIX века в его современном звучании. - М.: Сов. писатель, 1973. - 460 с. Ивашева В.В. Творчество Диккенса. - М: Изд-во Моск.ун-та, 1954. - 471 с. История английской литературы: В 3-х т. - М.: Изд-во АН СССР, 1953-1955. - Т.2, вып. 1-2 История зарубежной литературы XIX века/ Под ред. А.С. Дмитриева: В 2 ч. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1979. - Ч. 1. - 572 с. История зарубежной литературы XIX века/ Под ред. А.С. Дмитриева: В 2 ч.- М.: Изд-во Моск. ун-та, 1983. - Ч. 2. - 543 с. Клименко Е.И. Английская литература I пол. XIX века. - Л: Изд-во Ленингр. ун-та, 1971. - 235 с. Михальская Н.П. Чарльз Диккенс. - М: Просвещение, 1987. - 127 с. Ніколенко О. М. Зарубіжна література XIX ст. / О. М. Ніколенко. — Київ: Видавничий центр "Академія", 1999. — 360 с. Півнюк Н. Соціальні контрасти та моральні конфлікти у висвітленні Ч.Діккенса // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. - 1999. - № 4. - С. 55-58. Султанов Ю. Принципы добра. Художественный мир Ч.Диккенса // Всесвітня література та			

		культура в навчальних закладах України. – 2001. – №9. – С. 51 – 56. Уилсон Э. Мир Чарльза Диккенса. - М: Прогресс, 1966. – 270 с. Черненко М. Специфіка англійського реалізму у творчості Ч.Діккенса // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 1999. – № 4. – С. 55. Шахова К. Усупереч антивихованню // Зарубіжна література. – 2004. – № 6-7. – С. 24-26.			
1. П. Б. Шеллі та його ліро-епічна поема “Королева Маб”, поетичне новаторство. 2. Вальтер Скотт – творець історичного роману (“Айвенго”, “Уейверлі”, “Квентін Дорварт”, “Пуританин”), основні риси художнього методу письменника 3. Новаторство В. Гюго у драматургії. Риси романтизму в поемі «Мазепа» В. Гюго. 4. Тематика і проблематика твору Жорж Санд «Консуело». 5. Творчість Франсуа Рене де Шатобріана. Трактат «Геній християнства», повісті «Атала», «Рене». 6. Художнє двосвіття у романі «Житейська філософія kota Мурра» Е. Т. А. Гофмана. 7. Творчість Братів Грімм. «Пані Метелиця». 8. Е. А. По – засновник детективного жанру в художній літературі. Новаторство новелістики Е. По. «Вбивство на вулиці Морг», «Викрадений лист», «Золотий жук». 9. Ідейно-художній	Само-стійна робота	Аникст А.А. История английской литературы. - М: Учпедгиз, 1956. - С. 204-370 Васильев С. Романтизм // Галич О., Назарець В., Васильев С. Теорія літератури. – К.: Либідь, 2001. – С. 370–378. Гром’як Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця XIX століття) / [посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів]. – Тернопіль: Підручники і посібники, 1999. – 224 с. Гром’як Р. Літературна рецепція в компаративістичних студіях // Літературознавча компаративістика. Навч. посібник / [упоряд. Р. Гром’як, І. Папуша]. – Тернопіль: Ред.-вид. відділ ТДПУ, 2002. – С. 250–256. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XIX – поч. XX століття: Навч. посібник / Г. Й. Давиденко, О. М. Чайка. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 400 с. Девдюк І.В. Історія зарубіжної літератури	Опрацювати відповідні наукові джерела, 60 год.	40 балів	згідно розкладу, упродовж навчального семестру

аналіз новел Е. По: «Червоний кіт», «Маятник і провалля», «Червона смерть», «Окуляри». 10. Ф. Купер та його «Пенталогія про Шкіряну панчошу». Особливості концепції історизму Купера. 11. Ф. Новаторство творчості В. Ірвінга. Роман «Ріп Ван Вінкль». 12. Тема всеперемагаючого кохання в романі Н. Готорна «Червона літера». 13. Національна своєрідність польського романтизму. Творчість А. Міцкевича. Поєми: «Гражина», «Конрад Валенрод», «Пан Тадеуш». Фольклорна основа балад А. Міцкевича «Світязь», «Світязянка», «Рибка». 14. Творчість Ю. Словацького: драма «Мазепа». Лірика на українську тематику. 15. Ш. Петефі – відомий угорський поет. Казковий народний епос. «Янош-вितязь». 16. Загальна характеристика італійського романтизму. 17. Поема У. Фосколо «Гробниці» – вершина поетичної творчості італійського письменника. 18. Проблема аболіціонізму у романі Г. Бічер-Стоу «Хатина дядька Тома». 19. Трансценденталізм в американській літературі. Мотиви збірки У. Вітмена «Листя трави». 20. «Об'єктивний стиль» Г. Флобера (на прикладі роману «Пані Боварі»).	XIX – XX ст Методичні рекомендації до практичних занять / І. В. Девдюк, Н. Я. Яцків. – Івано-Франківськ: 2004. Ивашева В.В. Английский реалистический роман XIX века в его современном звучании. - М.: Сов. писатель, 1973. – 460 с. История английской литературы: В 3-х т. - М.: Изд-во АН СССР, 1953-1955. - Т.2, вып. 1-2 История зарубежной литературы XIX века / под. ред. Н. Михальской. – М., 1991. История французской литературы: В 4-х т. - М: Изд-во АН СССР, 1956. - Т.2. – 728 с. Клименко Е.И. Английская литература I пол. XIX века. - Л: Изд-во Ленингр. ун-та, 1971. – 235 с. Ковалева О. В. Зарубежная литература XIX века. Романтизм / О. В. Ковалева, Л. Г. Шахова. – М.: Оникс, 2005. – 272 с. Манн Ю. В. Мирова художественная культура. XIX век. Литература (+CD) / Ю. В. Манн, О. В. Стукалова, Е. П. Олесина. – СПб.: Питер, 2007. – 464 с. Наливайко Д. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: Підручник / Наливайко Д., Шахова К. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 416 с. Ніколенко О. М. Зарубіжна література XIX ст. / О. М. Ніколенко. — Київ: Видавничий центр "Академія", 1999. — 360 с.			

21. Втілення морально-естетичного ідеалу у романі Ч. Діккенса «Домбі і син». Гуманізм Ч. Діккенса. 22. Особливості художньої манери О. де Бальзака (на прикладі творів «Гобсек», «Ежені Гранде»). 23. Соціально-критичний вектор творчості У. Теккерея. Художня своєрідність роману У. Теккерея «Ярмарок марнославства». 24. Формування критичного реалізму у літературі США. М. Твен – представник критичного реалізму в американській літературі другої половини XIX ст. Своєрідність дитячої свідомості і психології у романі «Пригоди Тома Сойера». Проблема рабства і критика буржуазної ідеології у романі «Пригоди Гекльберрі Фінна». 25. Творчість Г. Сенкевича. Роман «Quo vadis». 26. Особливості розкриття класового характеру держави і авторська концепція ідеального державного устрою в історико-філософському романі Б. Пруса.					

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною і ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи (див. Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника») Загальні 100 балів включають: 50 балів за практичні заняття, 10 балів за контрольну роботу, 40 балів за самостійну роботу.
Вимоги до письмової роботи	Концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення питань.
Практичні заняття	Оцінюються за п'ятибальною системою.

Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають оцінюванню. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу - 50 балів.
7. Політика курсу	
Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення 1 і Положення 2	
8. Рекомендована література	
Словники:	
1. Літературознавча енциклопедія: У 2-т. / [автор-укладач Ковалів Ю. І.]. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2007. 2. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. — К.: ВЦ «Академія», 2006. – 752 с. 3. Новий довідник: Українська мова та література. – К.: ТОВ «КАЗКА», 2005. — 864 с. 4. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / [кер. проекту А. Волков]. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – 636 с. 5. Шалагінов Б. Б. Романтичний словник: До історії понять і термінів раннього німецького романтизму / Б. Б. Шалагінов – К.: НаУКМА, 2010.	
Підручники і методичні посібники	
1. Аникст А.А. История английской литературы. - М: Учпедгиз, 1956. - С. 204-370 2. Васильєв Є. Романтизм // Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. – К.: Либідь, 2001. – С. 370–378. 3. Гром'як Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця ХІХ століття) / [посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів]. – Тернопіль: Підручники і посібники, 1999. – 224 с. 4. Гром'як Р. Літературна рецепція в компаративістичних студіях // Літературознавча компаративістика. Навч. посібник / [упоряд. Р. Гром'як, І. Папуша]. – Тернопіль: Ред.-вид. відділ ТДПУ, 2002. – С. 250–256. 5. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХІХ – поч. ХХ століття: Навч. посібник / Г. Й. Давиденко, О. М. Чайка. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 400 с. 6. Девдюк І.В. Історія зарубіжної літератури ХІХ – ХХ ст Методичні рекомендації до практичних занять / І. В. Девдюк, Н. Я. Яцків. – Івано-Франківськ: 2004. 7. Ивашева В.В. Английский реалистический роман XIX века в его современном звучании. - М.: Сов. писатель, 1973. – 460 с. 8. История английской литературы: В 3-х т. - М.: Изд-во АН СССР, 1953-1955. - Т.2, вып. 1-2 9. История зарубежной литературы XIX века / под. ред. Н. Михальской. – М., 1991. 10. История французской литературы: В 4-х т. - М: Изд-во АН СССР, 1956. - Т.2. – 728 с. 11. Клименко Е.И. Английская литература I пол. XIX века. - Л: Изд-во Ленингр. ун-та, 1971. – 235 с. 12. Ковалева О. В. Зарубежная литература XIX века. Романтизм / О. В. Ковалева, Л. Г. Шахова. – М.: Оникс, 2005. – 272 с. 13. Манн Ю. В. Мировая художественная культура. XIX век. Литература (+CD) / Ю. В. Манн, О. В. Стукалова, Е. П. Олесина. – СПб.: Питер, 2007. – 464 с. 14. Наливайко Д. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму: Підручник / Наливайко Д., Шахова К. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 416 с. 15. Ніколенко О. М. Зарубіжна література ХІХ ст. / О. М. Ніколенко. — Київ: Видавничий центр "Академія", 1999. — 360 с.	

Хрестоматії, антології, збірки текстів

1. Зарубежная литература XIX века. Реализм: Хрестоматия историко-литературных материалов. – М.: Высш. шк., 1990.
2. Зарубежная литература XIX века. Романтизм. Критический реализм: Хрестоматия/ Под ред. Я.Н. Засурского - М.: Просвещение, 1979
3. История зарубежной литературы XIX века / под ред. С. В. Тураева, Я. Н.Засурского. – М.: Просвещение, 1982.
4. История зарубежной литературы XIX века / под ред. М. Е. Елизаровой. – М.: Просвещение, 1972.
5. История зарубежной литературы XIX века / под ред. Н. А. Соловьевой. – М.: Высш. шк. 1991.
6. История зарубежной литературы XIX века. Германия, Австрия, Швейцария / А. В. Белобратов, А. Г. Березина, Л. Н. Полубояринова. – М.: Высш. шк., 2003.
7. История зарубежной литературы XIX века. Франция, Италия, Испания, Бельгия / под ред. Т. В. Соколовой. – М. – СПб.: Academia, 2003.
8. История зарубежной литературы XIX века. Ч.І / под ред. А. С. Дмитриева. – М.: МГУ, 1979.
9. История зарубежной литературы XIX века. Ч.ІІ / под ред. А. С. Дмитриева. – М.: МГУ, 1983.
10. История зарубежной литературы XIX века: в 2 ч. / под ред. Н. П. Михальской. – М.: Просвещение, 1991.
11. Литературные манифесты западноевропейских романтиков. – М., 1980.
12. Проскурнин Б. М. История зарубежной литературы XIX в.: Западноевропейская реалистическая проза.: учеб. пособие / Б. М. Проскурин, Р. Ф. Яшенькина.- М.: Наука: Флинта, 1998.
13. Храповицкая Г. Н. История зарубежной литературы. Западноевропейский и американский реализм: (1830-1860) / Г. Н. Храповицкая, Ю. П. Солодув.– М.: Academia, 2005.
14. Хрестоматия по зарубежной литературе XIX века. В 2-х частях. Ч. І. Сост. А. А. Аникст. – М., 1955.

Наукові дослідження

1. Бахтин М. М. Вопросы литературы и эстетики / М. М. Бахтин. – М.: Изд-во художественная литература, 1975.
2. Бент М. Течения или этапы? Еще раз о единстве романтизма // Вопросы литературы. – 1990. – № 8. – С. 218–231.
3. Бершадська Н. М. Романтизм як художній напрям // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2004. – № 1. – С. 9–16.
4. Будний В. В. Порівняльне літературознавство: [підручн. для студ. вищих навч. закладів] / Василь Будний, Микола Ільницький. – К.: Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2008. – 430 с.
5. Веселовский А. Н. Введение в историческую поэтику / Александр Веселовский. – М.: Наука, 1979. – 286 с.
6. Дима А. Принципы сравнительного литературоведения / Александр Дима. – М.: Прогресс, 1977. – 229 с.
7. Діккенс Ч. Передмова до роману «Пригоди Олівера Твіста» / Чарльз Діккенс. Пригоди Олівера Твіста. – К.: «Дніпро», 1987. – С.16-19.
8. Забабурова Н. В. Французский психологический роман / Н. В. Забабурова. – Ростов н/Д.: Изд-во Ростов. ун-та, 1992. – 223 с
9. Зарубіжні письменники: Енциклопедичний довідник. У 2 т. / За ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005.

10. Затонский Д. В. Стендаль / Д. В. Затонский // История всемирной литературы : в 9 т. – М. : Наука, 1989. Т. 6. – 1989. – С. 185–195.
11. Затонский Д. В. Европейский реализм XIX в. – Киев: Наукова думка, 1984.
12. Ивашева В.В. Творчество Диккенса. – М: Изд-во Моск.ун-та, 1954. – 471 с.
13. Карельский А. Революция социальная и революция романтическая // Вопросы литературы. – 1992. – № 2. – С. 187–227.
14. Карташова И. В. О раннеромантических идеалах и представлениях // Карташова И.В. Этюды о романтизме. – Тверь: Твер. гос. ун-т, 2002. – С. 5–29.
15. Кодак М. П. Поетика як система: Літературно-критичний нарис / М. П. Кодак. – К.: Дніпро, 1988. – 157 [2] с.: (Бесіди про художню літературу).
16. Козлик І. В. Методологічні аспекти теорії літературного стилю О. В. Чичеріна (Peretytorium до теми) / І. В. Козлик. – Івано-Франківськ: СИМФОНІЯ ФОРТЕ, 2010. – 43 с.
17. Козлик І. В. Теоретичне вивчення філософської лірики і актуальні проблеми сучасного літературознавства / І. В. Козлик. – Івано-Франківськ: Поліскан; Гостинець, 2007. – 591 с.
18. Копистянська Н. Х.. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства: Монографія / Н. Х. Копистянська. – Львів: ПАІС, 2005. – 368 с.
19. Кучборская Е.П. Творчество Бальзака. - М.: Высш. шк., 1970. – 254с.
20. Лімборський І. В. На підступах до романтичного типу художнього мислення: преромантизм в європейських літературах // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2003. – № 11. – С. 56–61.
21. Ляшева В. П. Два подхода к романтизму // Писатель и жизнь. – М.: Сов. Писатель, 1981. – С. 202–216.
22. Матвіїшин В. Г. Українсько-французькі літературні зв'язки XIX – поч. XX ст. – Львів, 1989
23. Матвіїшин В. Г. Український літературний європеїзм: [монографія] / Володимир Матвіїшин. – К.: ВЦ „Академія”, 2009. – 264 с. (Серія „Монограф”).
24. Мелетинский Е. М. Историческая поэтика новеллы. – М.: Главная редакция восточной литературы издательства «Наука», 1990. - 279 с.
25. Мериме – Пушкин: Сборник / Сост. З. И. Кирнозе. – М.: Радуга, 1987. – На франц. и русск. яз. – 432 с.
26. Михальская Н.П. Чарльз Диккенс. - М: Просвещение, 1987. – 127 с.
27. Моруа А. Три Дюма. Литературные портреты / А. Моруа. – Кишинёв, 1974. – С. 471–486.
28. Мурач Л. Проблемы романтизма в современном литературоведении / Л. Мурач, Н. Полежаева // Литература в школе. – 1981. – № 5. – С. 58–61.
29. Наливайко Д. С. Романтизм как эстетическая система // Вопросы литературы. – 1982. – № 11. – С. 156–194.
30. Нахлік Є. К. Доля – Los – Судьба: Шевченко і польські та російські романтики / Є. К. Нахлік; НАН України. Львівське відділення Інституту літератури ім. Т. Г. Шеченка. – Львів, 2003. – 568 с.
31. Неупокоева И. Некоторые проблемы общей типологизации европейского романтизма // Европейский романтизм. – М.: Наука, 1973. – С. 25–35.
32. Обломиевский Д.Д. Бальзак. - М.: Гослитиздат, 1962. - 588с.
33. Овруцька І. М. Стендаль. Життя і творчість / І. М. Овруцька. – К. : Дніпро, 1983. – 176 с.
34. Півнюк Н. Соціальні контрасти та моральні конфлікти у висвітленні Ч.Діккенса // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 1999. – № 4. – С. 55-58.
35. Простяк Л. «Все його життя було тільки довгим готуванням до нещастя...»: модульне заняття за романом Стендаля»Червоне і чорне» / Л. Простяк // Зарубіжна література в школах України. – 2017. – № 1. – С. 6 – 10.
36. Реизов Б. Г. О литературных направлениях // Реизов Б. Г. История и теория литературы. – Л.: Наука, 1986. – С. 231–243.
37. Реизов Б.Г. Из истории европейских литератур - Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1970. - С.

170-249 (гл. о Стендале, Ж. Санд, В.Гюго)

38. Реизов Б.Г. Стендаль. Философия истории. Политика. Эстетика. - Л.: Наука, 1974. - 372с.
39. Реизов Б.Г. Французский роман XIX века. - М.: Высш.шк., 1977. - 303 с.
40. Романтизм // Літературознавчий словник-довідник. – К., 1997. – С. 612–615.
41. Ружевич Т. М. У погоню за щастям: (за романом Стендаля «Червоне і чорне») / Т. М. Ружевич, Я. І. Ружевич // Зарубіжна література в школах України. – 2006. – № 7–8. – С. 22–24.
42. Ружевич Т. М. Романтизм як напрям // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 1997. – № 1. – С. 32–33.
43. Султанов Ю. Принципи добра. Художественный мир Ч.Диккенса // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. – 2001. – №9. – С. 51 – 56.
44. Тертерян И. Романтизм как целостное явление // Вопросы литературы. – 1983. – № 4. Шалагінов Б. Б. Німецький романтизм і містичне / Б. Б. Шалагінов // Поетика містичного : кол. моногр. / [упоряд. О. Червінської]. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2011.
45. Уилсон Э. Мир Чарльза Диккенса. - М: Прогресс, 1966. – 270 с.
46. Черненко М. Специфіка англійського реалізму у творчості Ч.Діккенса // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 1999. – № 4. – С. 55.
47. Шалагінов Б. Б. Класики і романтики: Штудії з історії німецької літератури XVIII–XIX століть / Б. Б. Шалагінов. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013.
48. Шахова К. Усупереч антивихованню // Зарубіжна література. – 2004. – № 6-7. – С. 24-26.

Викладачі: Ткачук Т.О., Мурейко А.Б.